

УДК 37.091.3:811.111'37:37.013

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2026.2.6>**Т. А. КРИСАНОВА***доктор філологічних наук, професор,**професор кафедри практики англійської мови,**Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна**Електронна пошта: krysanova@vnu.edu.ua**<https://orcid.org/0000-0002-9456-3845>***ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АСПІРАНТІВ: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Стаття присвячена проблемі формування академічної англомовної компетентності аспірантів через застосування інтегрованого підходу до організації самостійної роботи. Самостійну роботу розглянуто як базовий компонент навчального процесу, який забезпечує ефективне поєднання мовних та комунікативних умінь, необхідних для наукової діяльності англійською мовою. У дослідженні висвітлено дидактичні передумови організації самостійної роботи аспірантів на основі інтеграції соціально-конструктивістського, компетентнісного та жанрового підходів. Соціально-конструктивістський підхід підкреслює взаємодію між здобувачами освіти; компетентнісний підхід спрямований на розвиток комплексних мовних і комунікативних умінь; жанровий підхід забезпечує орієнтацію на типові форми академічного дискурсу.

У статті окреслено принципи ефективної організації самостійної роботи аспірантів: аналітичної обробки академічного тексту, професійної інтеракції, термінологічної релевантності, а також автономізації навчання. На їхній основі розроблено структуру самостійної роботи у вигляді взаємопов'язаних функціональних блоків, кожен із яких реалізує конкретний аспект академічної підготовки. Блок письмової академічної діяльності включає написання академічного есе, тез доповіді на конференцію та анотацій до наукових статей. Блок аналітико-інтерпретаційної діяльності передбачає роботу з академічними текстами як моделями наукового мислення, включно з реферуванням статей і складанням термінологічного словника за тематикою дисертації. Блок усної академічної діяльності охоплює підготовку презентації за науковою темою та публічний виступ за її матеріалами. Запропонований інтегрований підхід сприяє поетапному формуванню академічних умінь аспірантів, розвитку критичного мислення та здатності ефективно створювати і презентувати наукові тексти англійською мовою.

Ключові слова: аспірант, академічна англійська мова, компетентність, наукова комунікація, підготовка докторів філософії, самостійна робота.

Поставлення проблеми. У сучасному науковому просторі, позначеному інтернаціоналізацією дослідницької діяльності та зростанням ролі англомовної наукової комунікації, володіння англійською мовою для академічних цілей (English for Academic Purposes, EAP) постає необхідною складовою професійної підготовки майбутніх докторів філософії. Здатність ефективно взаємодіяти в англомовному академічному середовищі визначає можливість дослідника щодо публікаційної активності, участі в міжнародних наукових заходах та інтеграції у глобальні наукові спільноти.

Концепція академічної англійської мови, як зазначає К. Гайленд [Hyland : 1-2], охоплює широкий спектр академічних комунікативних практик: взаємодію під час семінарів і лекцій, опанування дослідницьких жанрів (зокрема наукових статей і конференційних доповідей),

а також різні форми академічного письма. Водночас, попри формалізований характер цих практик, EAP має виразно прикладний вимір, оскільки орієнтується на конкретні потреби дослідників у межах певних дисциплін.

Особливої **актуальності** в цьому контексті набуває проблема організації самостійної роботи аспірантів. Обмежений аудиторний час, індивідуалізований характер наукових досліджень і необхідність постійного вдосконалення академічної англомовної компетентності зумовлюють потребу пошуку ефективних інструментів навчання за межами аудиторії. У цьому контексті самостійна робота постає ключовим аспектом формування здатності до автономного академічного мислення та створення ефективних наукових текстів англійською мовою відповідно до сучасних викликів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з особливостей організації самостійної роботи для оволодіння ЕАР демонструють зростаючий інтерес до ідеї автономного навчання. Зокрема, самостійну роботу розглядають як соціально зумовлений процес, котрий відбувається в межах конкретних академічних спільнот і дисциплін [Lillis & Curry]. Автономія здобувача не означає повної незалежності від викладача, а передбачає педагогічно сконструйовану підтримку і супроводжується зворотним зв'язком [Cao & Hu : 4-5]. У. Уінгейт [Wingate] зазначає, що самостійна робота повинна вбудовуватися в дисциплінарний контекст, оскільки її ефективність значною мірою залежить від релевантності конкретних дослідницьких завдань аспіранта. Крім того, сучасні підходи акцентують роль цифрових інструментів у самостійній роботі [Flowerdew] і демонструють ефективність використання онлайн-корпусів та платформ для академічного письма.

Отже, сучасні дослідження засвідчують зміщення акценту від традиційного розуміння самостійної роботи як індивідуального виконання завдань до її трактування як складного, багатовимірного процесу, що поєднує автономність, соціальну взаємодію, цифрову підтримку та дисциплінарну специфіку академічного дискурсу.

Попри значний обсяг досліджень у сфері навчання англійської мови для академічних цілей, проблема організації самостійної роботи аспірантів залишається недостатньо розробленою. Зокрема, сучасні підходи не містять інтегрованої моделі, яка б поєднувала різні види академічної діяльності – читання, письмо та усну комунікацію, у цілісний процес формування дослідницької компетентності. Додатковою проблемою є недостатня орієнтація навчальних завдань на індивідуальні дослідницькі потреби аспірантів, що обмежує залучення сформованих мовних навичок у реальну наукову діяльність. Саме на вирішення цих проблем спрямована ця стаття.

Мета дослідження полягає у розробці та обґрунтуванні інтегрованого підходу до організації самостійної роботи аспірантів як засобу формування їхньої академічної англійської компетентності. Для досягнення

поставленої мети передбачається вирішення таких завдань: визначити дидактичні передумови організації самостійної роботи у формуванні академічної англійської компетентності; визначити принципи організації самостійної роботи; розробити структуру самостійної роботи відповідно до інтегрованого підходу.

Методологічну основу дослідження становить поєднання положень соціально-конструктивістського підходу до навчання, що акцентує активну роль здобувача освіти у процесі здобуття знань [Phyo, Nikolov, & Hódi], та компетентнісного підходу, орієнтованого на формування інтегрованих умінь академічної комунікації [Mulder]. Дослідженні також ґрунтуються на принципах студентоцентрованого навчання (learner-centered approach), котрий передбачає зміщення фокусу з викладання на навчання [Biggs & Tang] та жанрового підходу в ЕАР (genre-based approach), відповідно до якого опанування академічних практик є ефективним через аналіз типових дискурсивних моделей [Coxhead].

Виклад основного матеріалу дослідження. Англійська мова для академічних цілей значно еволюціонувала протягом останніх п'яти десятиліть, розширившись від практичної спрямованості на підготовку іноземних студентів до академічного успіху в англійських країнах до комплексної галузі, що охоплює дослідження та педагогічну практику. Термін ЕАР традиційно асоціюється з Т. Джонсом, який запровадив його в 1970-х роках [Basturkmen] для позначення спеціалізованої англійської мови, призначеної для читання, письма, усного та письмового спілкування в науковому середовищі. Це визначення підкреслює фокус на функціональності мови, що робить ЕАР необхідним інструментом підготовки здобувачів вищої освіти до міжнародної наукової комунікації.

Принципи організації самостійної роботи здобувачів освіти ґрунтуються на методологічних основах навчання академічної англійської. Передусім ідеться про принцип жанрової орієнтованості, коли аспірант опановує специфіку створення та інтерпретації текстів різних академічних жанрів. Такий підхід забезпечує усвідомлення структурних, мовних і стилістичних особливостей академічного письма.

Не менш важливим є принцип аналітичної обробки академічного тексту, що передбачає розвиток умінь критичного читання. Реалізація цього принципу дозволяє аспірантам інтегрувати прочитане у власний дослідницький контекст та вибудовувати обґрунтовану наукову позицію. Принцип професійної інтеракції демонструє необхідність формування здатності до участі в академічній комунікації, зокрема представлення результатів дослідження та ведення наукової дискусії. Це передбачає розвиток навичок структурованого усного мовлення, логічності викладу та орієнтації на адресата.

Важливе місце посідає принцип термінологічної релевантності, відповідно до якого самостійна робота спрямована на системне формування індивідуального термінологічного апарату дослідження. Опанування термінології розглядається як умова точності наукового висловлення та як засіб інтеграції здобувача у фахову наукову спільноту. Принцип автономізації навчання передбачає розвиток здатності до самостійного планування та рефлексії власної навчально-дослідницької діяльності. Він реалізується через формування навичок постановки цілей, контролю прогресу та критичного оцінювання результатів.

У сучасному освітньому середовищі зазначені принципи мають бути доповнені принципом цифрової медіації, який полягає у цілеспрямованому використанні цифрових ресурсів і платформ для підтримки самостійної роботи. Це забезпечує доступ до актуальних наукових джерел та засобів взаємодії, підвищуючи ефективність навчання.

На основі окреслених принципів було структуровано зміст самостійної роботи у вигляді взаємопов'язаних функціональних блоків, кожен із яких спрямований на реалізацію відповідного аспекту академічної підготовки. Кожен блок включав систему завдань, що репрезентували типові види академічної діяльності та сприяли поетапному формуванню релевантних компетентностей.

1. Письмова академічна діяльність. Блок спрямований на формування здатності продукувати академічні тексти різних жанрів із дотриманням структурної організації та норм наукового стилю. Завдання блоку стимулюють

розвиток логічної побудови тексту, аргументованого викладу та інтеграції наукових джерел, а також включають роботу з цифровими ресурсами для пошуку інформації. Розглянемо завдання в межах цього блоку.

Самостійна робота у межах письмової академічної діяльності побудована з наближенням до реальної наукової практики. Особливу увагу приділено написанню академічного есе, тез доповіді на конференцію та анотації до наукової статті, оскільки саме вони демонструють базові форми академічної репрезентації знань.

Розглянемо особливості написання академічного есе. Наприклад, есе на тему *The Role of Referencing in Academic Integrity and Knowledge Building* передбачало завдання: «*In your essay, analyze how referencing contributes to academic integrity, prevents plagiarism, and supports the development of knowledge. Discuss different referencing styles and their significance in scholarly writing*».

Робота над есе була структурована у кілька взаємопов'язаних етапів.

У блоці *Referencing and Academic Integrity* аспіранти пояснювали, як правильне цитування запобігає плагіату, висвітлювали етичні обов'язки дослідника та аналізували університетські політики щодо академічних порушень. У блоці *Referencing as a Tool for Knowledge Building* досліджували взаємозв'язок академічних робіт через цитування, роль цитування у підтримці аргументації. У блоці *Challenges and Future Perspectives* обговорювали використання інструментів штучного інтелекту для огляду літератури та управління цитуванням, а також етичні аспекти застосування ШІ у науковому письмі.

Особлива увага була приділена інтеграції джерел та належному цитуванню, включаючи правильне оформлення посилань, перефразування та дотримання стандартів академічної доброчесності. Цей етап формував практичні компетентності етичного використання наукової інформації та зміцнював усвідомлення відповідальності дослідника. Завершальний етап – рефлексія та висновки – передбачав написання заключного абзацу, у якому аспірант аналізував власний процес роботи над есе та оцінював труднощі.

2. Аналітико-інтерпретаційна академічна діяльність. Блок передбачає роботу з акаде-

мічними текстами як моделями наукового мислення, сприяючи розвитку критичного читання, аналізу аргументації та формуванню власної дослідницької позиції. Аналітико-інтерпретаційна академічна діяльність передбачає реферування статей та укладання термінологічного словника за тематикою дисертаційної роботи.

Методика реферування наукових джерел інтегрує етапи осмислення, трансформації та інтерпретації знання. Початковим етапом є аналітичне читання, спрямоване на розуміння логіки наукового мислення, у межах якого аспірант ідентифікує основні тези та реконструює аргументаційну структуру тексту. Наступний етап включає систематизацію та класифікацію інформації й передбачає впорядкування даних за тематичними параметрами. Етап стислого викладу та перефразування реалізує трансформацію наукового знання у власний дослідницький формат. Аспірант відтворює зміст джерела з дотриманням норм академічного стилю та принципів наукової етики, зокрема коректного цитування, що водночас формує здатність до вивіреного викладу та чіткого розмежування фактів і авторських інтерпретацій. Критична оцінка та рефлексія забезпечують перехід від репродуктивного до продуктивного рівня роботи з науковою інформацією: аспірант оцінює наукову релевантність досліджень і співвідносять їх із власними науковими завданнями, що формулює аргументовану дослідницьку позицію. Саме на цьому рівні реферування набуває прикладного значення, трансформуючись із навчальної практики у повноцінний інструмент наукового пізнання.

Укладання індивідуального термінологічного словника сприяє накопиченню фахової лексики й упорядкуванню поняттєвого апарату дослідження. Робота зі словником передбачає відбір релевантних термінів, їхнє зіставлення з українськими відповідниками, фіксацію контекстів уживання та типових колокацій. Водночас така діяльність пов'язує академічну англійську мову з професійною сферою її застосування аспірантом, оскільки термінологічна база формується безпосередньо в межах індивідуального дослідницького поля.

3. Усна академічна діяльність. Блок орієнтований на розвиток умінь представлення результатів дослідження та участі в науковій взаємодії. Він включає формування структурованого усного викладу, аргументації під час дискусії та відповіді на запитання, з підготовкою презентацій і візуалізації даних.

Усна академічна діяльність передбачає підготовку презентації за темою дисертаційного дослідження та публічний виступ за її матеріалами. Цей вид діяльності містить два етапи: підготовчий та власне репрезентативний. Підготовчий етап охоплює структурування змісту відповідно до логіки наукового дослідження: окреслення актуальності теми, формулювання мети й завдань, короткий огляд попередніх досліджень, опис методології, представлення основних результатів і висновків.

Особливу увагу слід приділяти логічній візуальній організації матеріалу. Логічна організація змісту наукової презентації передбачає чітку структуру: вступ із окресленням проблеми та мети дослідження, короткий огляд літератури для виділення прогалів, опис методології, представлення основних результатів із наочними графіками та таблицями, обговорення та формулювання висновків. Кожен слайд повинен містити одну головну ідею, а переходи між ними – забезпечувати зв'язність викладу.

Власне репрезентативний етап зосереджує увагу на реалізації підготовленого матеріалу в умовах публічного наукового спілкування, що передбачає адаптацію матеріалу до конкретної аудиторії. У цьому контексті вагомого значення набувають навички усного академічного мовлення: логічна зв'язність викладу, чітка артикуляція положень роботи, дотримання темпоритму виступу, інтонаційне структурування інформації. Окрім цього, важливою складовою є здатність до інтеракції з аудиторією, зокрема реагування на запитання, що актуалізує розвиток стратегій аргументації та наукового діалогу англійською мовою.

Наприклад, завдання для аспірантів 2 семестру вивчення академічної англійської мови може звучати таким чином *«Prepare a 5–7 minute oral presentation (15–20 sentences) in which you explain and justify the methodological approach(es) you consider*

using in your dissertation. Your presentation should cover: your working research topic or problem area (1–2 sentences), your main research questions (as currently formulated), possible methodological options, your preferred method(s), a description of at least one main method, challenges and limitations».

Це завдання допомагає аспірантам перетворювати письмові знання про методи, залучені для дослідження, у структурований усний виклад англійською мовою, з акцентом на логіку та аргументацію.

Автономізація навчання та використання цифрових ресурсів у цьому контексті розглядаються як наскрізні механізми реалізації самостійної роботи, що забезпечують її індивідуалізацію.

Висновки. Отже, самостійну роботу аспірантів доцільно розглядати як інтегрований комплекс завдань, що включає аналітичне читання наукових текстів, аналітичне письмо з розвитком аргументації та усне мовлення, пов'язане з публічним представленням результатів дисертаційної роботи. Ефективність

такої роботи забезпечується поєднанням автономного опрацювання матеріалів, колективного обговорення академічних текстів та врахуванням індивідуальних навчальних потреб аспірантів.

Інтеграція соціально-конструктивістського, компетентнісного та жанрового підходів дозволяє структурувати навчальну діяльність через опору на типові жанри академічного дискурсу, а також забезпечує розвиток автономності аспірантів у межах керованої самостійності. Це сприяє формуванню здатності створювати академічні тексти англійською мовою, критично аналізувати наукові джерела та брати участь у наукових дискусіях, демонструючи комплекс мовних і комунікативних умінь.

Перспективним напрямом є розробка дидактичних інструментів і цифрових ресурсів для підтримки самостійної роботи, зокрема онлайн-платформ для виконання інтегрованих завдань, що дозволяє підвищити ефективність формування академічної англійської компетентності аспірантів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Basturkmen H. *Linguistic Description in English for Academic Purposes*. Abingdon; New York: Routledge, 2021. 112 p.
2. Biggs J., Tang C. *Teaching for Quality Learning at University*. London: McGraw-Hill Education. 2011. 389 p.
3. Cao F., Hu G. *English for Academic Purposes*. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2020. Vol. 40. P. 1–18.
4. Coxhead, A. *Vocabulary and English for academic purposes research*. *Language Teaching*. 2018. 51(1). P. 1–20. <https://doi.org/10.1017/S0261444817000227>
5. Flowerdew J. *Academic Discourse*. London: Routledge. 2019. 352 p.
6. Hyland K. *English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book*. London; New York: Routledge, 2006. 260 p.
7. Lillis, T., Curry, M. J. *Academic Writing in a Global Context*. London: Routledge, 2018. 224 p.
8. Mulder, M. (2014). *Conceptions of Professional Competence*. S. Billett, C. Harteis, H. Gruber (Eds). *International Handbook of Research in Professional and Practice-based Learning*. Dordrecht: Springer. Pp. 107-137.
9. Phyo W. M., Nikolov M., Hódi Á. *Exploring the interplay of English academic reading and writing proficiency among international doctoral students*. *Heliyon*. 2024. Vol. 10, No. 2. e34598. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e34598>
10. Wingate U. *Academic Literacy and Student Diversity*. Bristol: Multilingual Matters. 2020. 194 p.

REFERENCES

1. Basturkmen, H. (2021). *Linguistic description in English for academic purposes*. Routledge.
2. Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university*. McGraw-Hill Education.
3. Cao, F., & Hu, G. (2020). *English for academic purposes*. *Annual Review of Applied Linguistics*, 40, 1–18. <https://doi.org/10.1017/S0267190520000031>
4. Coxhead, A. (2018). *Vocabulary and English for academic purposes research*. *Language Teaching*, 51(1), 1–20. <https://doi.org/10.1017/S0261444817000227>
5. Flowerdew, J. (2019). *Academic discourse*. Routledge.
6. Hyland, K. (2006). *English for academic purposes: An advanced resource book*. Routledge.
7. Lillis, T., & Curry, M. J. (2018). *Academic writing in a global context*. Routledge.

8. Mulder, M. (2014). Conceptions of professional competence. In S. Billett, C. Harteis, & H. Gruber (Eds.), *International handbook of research in professional and practice-based learning* (pp. 107–137). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8902-8_5

9. Phyo, W. M., Nikolov, M., & Hódi, Á. (2024). Exploring the interplay of English academic reading and writing proficiency among international doctoral students. *Heliyon*, 10(2), e34598. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e34598>

10. Wingate, U. (2020). *Academic literacy and student diversity*. Multilingual Matters.

T. A. KRYSANOVA

Doctor of Philology, Professor,

Professor at the Conversational English Department,

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

E-mail: krysanova@vnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9456-3845>

DEVELOPING DOCTORAL STUDENTS' ACADEMIC ENGLISH COMPETENCE: AN INTEGRATED APPROACH TO ORGANISING INDEPENDENT WORK

The article addresses the issue of developing doctoral students' academic English competence through the application of an integrated approach to the organisation of independent work. Independent work is revealed as a fundamental component of the educational process, ensuring an effective integration of linguistic and communicative skills required for conducting research in English. The study outlines the didactic foundations for organising doctoral students' independent work based on the integration of socio-constructivist, competence-based, and genre-based approaches. The socio-constructivist approach emphasises interaction among learners; the competence-based approach focuses on the development of comprehensive linguistic and communicative skills; and the genre-based approach ensures orientation towards conventional forms of academic discourse.

The article identifies key principles for the effective organisation of independent work, including analytical processing of academic texts, professional interaction, terminological relevance, and the promotion of learner autonomy. The study presents a structured model of independent work in the form of interconnected functional blocks, each addressing a specific aspect of academic training. The block of written academic activity includes an academic essay, conference abstracts, and article annotations. The analytical and interpretative block involves working with academic texts as models of scientific reasoning, including article summaries and terminological glossaries. Oral academic activity covers a research-based presentation and its public delivery. The integrated approach facilitates the gradual development of doctoral students' academic skills, enhances critical thinking, and fosters the ability to produce and present academic texts effectively in English.

Key words: doctoral student, academic English, competence, academic communication, PhD training, independent work.

Дата першого надходження статті до видання: 11.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

